

Kolokvium z Aristotela

aneb

Aristotelovi na stopě

1. Kolokvium poprvé, předposlední termín

[uvedení situace – neúspěch u kolokvia a nutnost uspět za 4 dny; úvodní načrtnutí charakterů]

Na scéně nervózně, ale rázně přechází/poposedává a klepe nohou o zem, prsty o cokoli Andrej/Andrea, hédonik klidně vyspává kocovinu, bibliofil si soustředěně čte Metafyziku. Vedle sebe má velkou tašku/batoh s dalšími knihami, občas vezme některou z nich do ruky a čte v ní. Občas se všichni podívají směrem ke kabinetu vyučujícího. To trvá asi půl minuty. Pak se ze zákulisí ozve:

DOKTOR: Tak na shledanou příště! A další!

MATĚJ: *(bledý vyjde zkroušeně z kabinetu, povzdechne si, na tázavý And. pohled odpovídá) Látkové složení celku kosmu. Zajímavá otázka, ale já... (jde si sednout, schová hlavu v dlaních)*

Bibliofil vstává, chce jít, And. jej zadrží a vzbudí hédonika. Ten se vyjeveně rozhlíží –

DOKTOR: Říkám další! Nebo dnes už nikdo?

Hédonik pochopí, rezignovaně rozhodí rukama – však co, pivo bude stejně dobré – a jde dovnitř.

AND.: *(k bibliofilovi) Ty až nakonec, tys to opravdu četl.*

DOKTOR: *(asi po 15 s) Vážně? Další!*

HÉDONIK: *(Hédonik nepříliš zklamán vyjde z kabinetu, lehce mávne rukou, sedne si, vytáhne svačinku ---) Tři životy, nevíte, co to je? (--- a slastně se zakousne do klobásy/buchty či čehokoli jiného podle volby herce/herečky.)*

V tuto chvíli rázně a odhodlaně vejde do kabinetu And. Poté hédonik vytáhne ještě jeden oblíbený kousek, aby srovnal, který z nich je lepší.

DOKTOR: *(těsně předtím, než se hédonik poprvé zakousne do druhého kousku) A ven!*

And. našťavaně vyběhne, bibliofil opatrně vstává, jako jestli už může, And. mu s ironií úslužně ukazuje cestu. Bibliofil vezme tašku a vejde.

AND.: *(sedá si doprostřed mezi hodujícího hédonika a zkroušeného Matěje, který má stále hlavu v dlaních) Pohyby na nebi a na zemi?! – Nejhorší je, že je to vlastně fér, protože jsem to opravdu nečetl. Ale já jsem musel jsem především zařizovat katedrový košť nakládaných okurek. A protože bylo třeba ---*

HÉDONIK: Ale bylo to perfektní, akorát že mne z toho koštu bolela trošku hlava, tak jsem si to nestihl přečíst. Ani jednou.

AND.: Hlava z okurek? Co to meleš?

- HÉDONIK:** Přece to musíš něčím prokládat, abys odlišil chutě jednotlivých vzorků, ne? A k okurkám se nejlépe hodí vodka.
- AND.:** *(mávně rukou směrem k hédonikovi a otočí se k Matějovi)* Tys na koštu nebyl, že?
- MATĚJ:** *(zvedne hlavu z dlaní, zlepší se mu nálada)* Byl jsem u dědy, když se rojily včely. Jezdím tam každý rok, je to paráda. Děda říká, že se to opakuje po tisíce let vždycky před slunovratem. Po tisíce let, to je, co?
- AND.:** Ty vogo, fakt? Vy jste fakt dvojka, tam ten *(ukáže hlavou směrem ke kabinetu)* zase nedělá nic jiného, než že čte, takže jediný normální jsem tu já. Ovšem IS se dnes zazelená jenom jemu *(zase hlavou směrem ke kabinetu)*.
- DOKTOR:** *(dost našťavaně)* Vy jste přečetl celou *Metafyziku*, akorát na lambdu vám už nezbyl čas? Na jeden z nejdůležitějších Aristotelových textů?! A to byste chtěl 3 kredity?
- BIBLIOF.:** Ano, samozřejmě, totiž nechtěl, pane doktore, já si to ještě dočtu, vždyť já pořád ležím v knihách. Děkuji, a na shledanou!
- Bibliofil nepříliš zklamán vychází, ostatní překvapeně vstávají a jdou k němu s tázavým až nechápavým výrazem.*
- BIBLIOF.:** Když já jsem se pořád znovu a znovu vracel k dzětě a étě, protože mi nebylo jasné, co je vlastně podle Aristotela první podstatou. A na lambdu mi nezbyl čas.
- Ti tři si nejsou jisti, jestli se jim nevysmívá.*
- AND.:** *(ironicky)* Aha, nezbyl ti čas na lambdu, no to je sakra pech!
- HÉDONIK:** *(bezelstně, opravdu netuší)* Co je to lambda?
- MATĚJ:** *(stejně bezelstně a upřímně)* To je dvanáctá kniha *Metafyziky*, lambda totiž byla znakem pro číslo dvanáct a ---
- AND.:** Hej, kolik máte kreditů?
- BIBLIOF.:** 30, proč?
- MATĚJ:** 19 a už jen toto kolokvium. *(zničeně si sedne)*
- HÉDONIK:** 18 a taky jen Aristotela. *(sedne si a znovu se zakousne do klobásy)*
- AND.:** 17, sakra. *(sedne si, nadechne se a rozhodně)* Ten poslední termín za 4 dny musíme dát.
- BIBLIOF.:** *(otočí se k nim zády, už ho nezajímají, mluví spíše k sobě, listuje v Metafyzice, počítá strany)* Musím si to dočíst, musím si to dočíst. Za ty čtyři dny snad 23 stran stihnu opravdu detailně. *(uspořádává si knihy v tašce podle velikosti či signatury)*

2. Boëthiova nabídka

[úvodní představení Boëthia; nabídka studia u Aristotela; vysvětlení možnosti přesunu do Aristotelovy doby (= přesvědčit studenty, že je možné se vrátit v čase); podpis smlouvy]

BOËTHIUS: (*Vstupuje*) Dámy a pánové (oslovení pokud možno upravit podle *Consolat.*), zdá se mi, že potřebujete útěchu a pomoc, a to útěchu a pomoc filosofickou. Proto dovolu, abych vám nabídl své služby. Jsem totiž Boëthius.

Ti tři zkoprní, hédonik zapomene kousnout znovu do klobásy/buchty, zato bibliofil sotva to uslyší, začne zuřivě hledat Filosofii utěšitelku.

MATĚJ: (*nevěřicně*) Boëthius – ten?

BOËTHIUS: Ano, ten slavný Boëthius. (*ukloní se publiku*)

Přispěchá bibliofil, který konečně našel Utěšitelku.

BIBLIOF.: Prosím Vás, mohl byste mi napsat věnování?

MATĚJ: Počkej, vždyť ten je mrtvý už, už – kdy vlastně zemřel?

BOËTHIUS: V tomto ohledu bohužel nemohu sloužit, sám si to už nepamatuji a ani na Stanfordské encyklopedii nemají přesný údaj, prý kolem roku 526.

Bibliof.: No právě, musím využít příležitost.

Boëthius jako píše věnování husím brkem.

And.: Moment, co se to tady sakra děje? Kdo jste, pane?

Hédonik se konečně znovu zakousne a jen gestem se přidává k otázce And.

Bibliof.: (*čte věnování z knihy*) Mému nadšenému čtenáři Anicius Manlius Severinus Boëthius.

Všichni tři se jdou přesvědčit, dívají se mu přes rameno.

Boëthius: Chápu vaše překvapení, dovolu mi, abych to vysvětlil. Jak jste jistě všichni četli v této mé knize, na konci života mi poskytla velké dobrodiní samotná Filosofie. Ovšem s podmínkou, že pak musím tutéž službu poskytnout já někomu jinému, a že dokud tak neučiním, nespočinu klidně v hrobě.

Bibliof.: Ale to v té knize není.

Boëthius: Ne, Filosofie říkala, že by se to tam příliš nehodilo, z hlediska žánru, víte? Ta podmínka je formulována v této smlouvě, kterou nyní nabízím já vám.

Hédonik: Ty jo, to je boží!

And.: A dost! K čertu, zatím tomu vůbec nerozumím. Fajn, dejme tomu, prozatím, hypoteticky, že jste opravdu 1500 let mrtvý chlap.

Bibliofil: 1491 let.

And.: Zmlkni. Jste přes 1000 let mrtvý a teď nám tady nabízíte --- to je sakra přece kravina!

Matěj: (*k And.*) To je neuvěřitelné, že?

Hédonik: No, boží!

Matěj: A tak vzrušující!

And.: (*je trochu zviklán/a nadšením všech ostatních*) Hej, trochu kritického myšlení, ne? --- Co že nám to nabízíte?

Boëthius: Nabízím vám čtyřdenní studijní pobyt v Řecku v Aristotelově době, setkání se samotným Aristotelem, pochopení jeho myšlenek etc., etc., etc. Zkrátka vše nezbytné pro úspěšné absolvování kolokvia za 4 dny, a tím i pro postup do příštího semestru. A to vše zcela zdarma!

Hédonik+Bibliofil+Matěj: Paráda, kde to mám podepsat?

Bibliofil: (*zarazí se a zamyslí*) Moment, v Aristotelově době? Kde se píše, že lze cestovat do minulosti?

And.: Eeh, a co od nás za to chcete?

Boëthius: Odpovím vám popořádku, dámy/ženy/pánové/mužové/. Velemoudrý Aristotelés poznal, že čas se dělí na to, co bude, a na to, co už minulo. Jasně?

Héd.+Mat.+And.: Jasně.

Bibliofil: Začátek 10. kap. IV. knihy *Fyziky*.

Boëthius: A že hranicí mezi budoucím a minulým je přítomný okamžik.

Mat.+And.: Jasně.

Bibliof. *Fyzika*, pokračování 10. kap.

Boëthius: A že přítomný okamžik není částí času.

Matěj: Noo, asi ano.

Bibliof. *Fyzika* 285a6, myslím.

Boëthius: A taky že to, co je věčné, není v čase.

Ti tři se po sobě podívají, bibliofil chvíli váhá.

Bibliofil: 12. kapitola IV. knihy *Fyziky*?

Boëthius: Výborně, základy jsme si položili, nyní přijde vysvětlení: Protože z hlediska

věčnosti jsou všechny okamžiky přítomny současně, jak jsem si dovolil sám napsat ve své knize –

Bibliofil: *(nalistuje v Utěšitelce)* – V. kniha próza šest –

Boëthius: – lze v kterémkoli přítomném okamžiku (τὸ νῦν) umně přeskočit z času do věčnosti (*aeternitas*) a pak zpět do libovolného okamžiku v celém běhu času.

Bibliofil: Jak jednoduché!

Matěj: Geniální!

Hédonik: No, fakt boží!

Bibliofil: *(zase se zarazí a zamyslí)* No jo, ale proč o tom nikde nepíše Einstein nebo Hawking?

And. Pane Boëthius, nezlobte se, moc děkujeme za výklad, ale podívejte se, my se musíme jít připravovat na opravný termín a na takové, ehh –

Bibliofil: – matematickou teorií a experimentem nepodložené hypotézy –

And.: – díky, a na takové hypotézy opravdu nemáme čas.

Boëthius: Jste skuteční filosofové, skeptičtí, kritičtí a požadujete důkazy! Výborně, já vám podám důkaz. Pozorně se dívejte!

Klíčový okamžik – rozestavení postav, jejich póza i rekvizity, pouze s malými obměnami se zopakují jednak za pár okamžiků, jednak úplně na konci.

Boëthius: Teď jsme v okamžiku „nyní“. Ale jak plyne čas, máme tady neustále další a další a ještě další a desítky dalších **(v tuto chvíli jsou všichni v pozici A)** a tisíce a milióny, miliardy, ba nesčetné myriády dalších „nyní“, a když v jednom z nich takto umně vystoupím do věčnosti (τὸ νῦν, τὸ νῦν, τὸ νῦν – *aeternitas*) **(v tuto chvíli jsou všichni v pozici B – v okamžik výstupu se Boëthius ztratí studentům z dohledu, ti jsou proto zmatení, hledají jej, on to klidně pozoruje)**, mohu si následně zvolit jiné τὸ νῦν, jímž vstoupím zpět do plynutí času, nejprve třeba do minulosti: τὸ πρότερον!

Vstoupí do bodu A, tedy všichni se musí dostat do odpovídajících pozic.

Boëthius: – a tisíce a milióny, miliardy, ba nesčetné myriády dalších „nyní“, a když v jednom z nich takto umně vystoupím do věčnosti (τὸ νῦν, τὸ νῦν, τὸ νῦν – *aeternitas*) **(v tuto chvíli jsou všichni opět v pozici B – v okamžik výstupu se Boëthius ztratí studentům z dohledu, ti jsou proto zmatení, hledají jej stejně jako prve, on to klidně pozoruje)**, tentokrát naopak do budoucnosti: τὸ ὕστερον!

Vstoupí do bodu C, který se zopakuje na konci po úspěšném kolokviu.

Boëthius: Dovolte mi, abych vám pogrataloval --- (τὸ νῦν, τὸ νῦν, τὸ νῦν – *aeternitas*) **(a opět vystoupí do věčnosti)** τὸ πρότερον!

Vrátí se do pozice B, chvíli se nehybně dívá, jak jej všichni hledají a pak:

Boëthius: A jsem zpět – přesvědčil vás tento důkaz?

And. Vy jste tu ne-- kam jste se před chvílí--? Co to k čertu bylo?

Hédonik: To bylo boží! Mřámózní!

Matěj: Paráda! Jak jste to udělal?

Boëthius: Inu, stačí, když podepíšete smlouvu – samozřejmě po důkladném přečtení – a můžete si to vyzkoušet společně se mnou při cestě za Aristotelem. Ale ještě zbývá --

Hédonik: Mně to stačí, беру! To bude jízda! Co mám podepsat? Budu potřebovat eura?

Matěj: Ty trdlo, tenkrát se platilo talentem a minami, že ano?

Boëthius: A taky drachmami. Ale opravdu ještě zbývá –

Matěj: Snad si nějakou drachmu přivezu. Podpis dvakrát?

Boëthius: *(rezignuje na snahu vysvětlit podmínku útěchy)* Ano, sem a ještě sem, pánové.

And. *(když vidí, že ti dva už podepsali, tak mávne rukou a podepíše také)* Někdo na vás musí dávat pozor. --- Ale jestli je v tom nějaký podvod či nějaká zrada –

Boëthius: Mladý muži/mladá dámo, já už jsem byl obviněn i z velezrady, obvinění z pouhé zrady proto беру s nadhledem.

And. také podepíše, společně s Matějem a hédonikem o něčem debatují, zatímco si bibliofil čte i poslední stranu smlouvy.

Bibliofil: *Conditio consolationis?* *(podívá se na Boëthia)* Ani po 1500 letech?

Boëthios pokrčí rameny a smutně zavrtí hlavou. Poté mu bibliofil vrátí smlouvu bez podpisu.

Bibliofil: *(ke kolegům)* Já si to radši přečtu v knihách.

And. *(v čele hloučku tří studentů)* Dobrá pane Boëthie, vezměte nás za Aristotelem. Ale buďte si jist, že dohlédnu na to, aby vše proběhlo korektně.

Boëthius: Spravedlivé a čestné jednání – v tom se spolu jistě shodneme.

3. Do Stageir! (první cesta)

[určení prvního cíle; vysvětlení nepřesnosti a mezi časového přesunu; naštvanost a konflikt mezi And. vs. Boëthius i vs. Hédonik+Matěj; teplo a chlad, sucho a vlhko; hvězdy – jiná souhvězdí]

Boëthius: Kam tedy chcete?

Hédonik: To je přece jasné – kdy žil Aristotelés?

Matěj: Ve 4. století před naším letopočtem.

Hédonik: Tak hurá do 4. století?

And. Ty jsi najednou nějakej chytřej, co?

Hédonik: No jestli máš lepší nápad...

And. Neštvi mě! Četli jsme někdo životopis? (*všeobecné ticho*) Fajn, tak do 4. století k Aristotelovi!

Matěj: Do 4. století před n. l.!

And. jej zpraží pohledem.

Boëthius: Chytněte se mne a τὸ vῦν, τὸ vῦν, τὸ vῦν – aeternitas!

Během jejich pobývání ve věčnosti přijde Proxenos a dívá se za odplouvající lodí.

Boëthius: τὸ πρότερον! Jsme – myslím – tady.

Matěj: My jsme opravdu úplně jinde!

Hédonik jde nevěřičně prozkoumat okolí, určitě s nějakým hédonistickým záměrem.

And.: To přece není možné, copak spím?

Boëthius: (*K Proxenovi.*) Dobrý muži, jsem Boëthius a toto jsou mí přátelé. Kde to jsme a co je tady za rok?

Proxenos: Přátelé, já jsem Proxenos. Jste asi cizinci a přišli jste zdaleka. Nuže, vězte, že jste ve Stageirách za archontátu athénské Polyzela (?).

And. Prosím?

Boëthius: Okamžik, (*počítá*) ano, to je asi 367 před narozením Krista, jak vy říkáte. --- To jsme tu správně, dobrý muži, avšak ještě mi řekni, co tam na moři sleduješ.

Proxenos: Podívejte se tímto směrem – tam v dáli ještě zahlédnete plachty odplouvající lodi, loď samotná není vidět.

Matěj: Konečně vidím moře... Ano, vidím bílou plachtu! Pluje sem?

Proxenos: Ne, míří do Athén. Na palubě veze také mého svěřence Aristotela, kterého jsem odeslal do Platónovy Akademie. Škoda, že jste dorazili až nyní, byli byste se mohli přidat, určitě i pro vás, mladíci, by byla návštěva Platónovy školy velkým přínosem. Někdy během následujícího rozhovoru Proxenos odejde.

And. Ano, škoda, děkujeme, pane. --- Co to má znamenat? (*Odvádí Boëthia stranou.*)

Jak to, že jste nás nepřenesl k Aristotelovi?

Boëthius: Dobrý muži/dobrá ženo, Jsme ve 4. st. př. n. l. a Aristotela máme na dohled. Po staletích zkušeností mohu říci, že na tak dlouhý přesun to je výborný výsledek. Kromě toho – podepsaná smlouva připouští určité nepřesnosti.

And. K čertu s tím!

Hédonik: *(vrací se z prohlídky – a uvidí sochu nahé bohyně/nahého hrdiny či boha (herec/herečka si samozřejmě mohou vybrat, kterou ze známých soch by chtěli vidět), již malíř právě kreslí)* Ta/ten je teda boží! To je opravdu antika! Jsme mezi vykopávkami! *(že by našel ještě nějakou antickou drobnost? Ale jakou?)*

And. Dobrá, dobrá, ano, jsme celkem dobře, pane Boëthie. Ale my potřebujeme za Aristotelem, tak se zase pěkně vezmeme za ruce a vy nás posunete třeba o čtyři roky dále do Athén, když Aristotelés teď bude tam. --- Bude tam, že ano?

Matěj: Jo, myslím tak 15 let.

Boëthius: Asi 20. Ovšem – jak je psáno ve smlouvě – živí lidé nemají síly na více než 1 přesun v čase mezi dvěma po sobě následujícími východy slunce, proto musíme počkat do zítřejšího svítání. Slunce jako měřítko času totiž doplňuje energii nezbytnou k časovým přesunům, jak za pár let napíše Aristotelés ve spise *O slunci*.

Matěj: *(k And.)* Četls to?

And.: No, ještě ne. Zeptáme se potom Bibliofila.

Hédonik: Vždyť je krásný jarní večer – kytky kvetou, vzduch slastně voní mořem, teplo, klid, klobásy ještě mám, tak posedíme, počkáme, užijeme si noc.

And. To snad není pravda – nejsme tu přece pro zábavu, ale kvůli studiu. Na něčem jsme se domluvili a já doufám, že budeme všichni hrát férově.

Boëthius: „Férově“?

Matěj: Jako že „spravedlivě“.

Boëthius: Ach tak. Mohu vás ujistit, že na to já také spoléhám. Ovšem nyní opravdu nemůžeme dělat nic jiného než čekat. Snad nebude v noci zima...

Hédonik: Tak rozděláme oheň, opečeme pár klobás a přenocujeme pod širákem. To bude boží!

Přeuspořádání scény, doplnění ohně, hvězd.

Hédonik: Ta domácí byla excelentní. Teď už se jen trochu prospat. Ale tady je moc horko.

And. Jo, jde se brzo spát, abychom mohli vyrazit hned po východu slunce.

- Matěj:** To je jasná obloha!
- And.** Co bys čekal, když tu ještě nemají halogenky ani ledky.
- Hédonik:** Tady je to zase tvrdé a studené.
- Matěj:** Těch hvězd! Antares! A tam na východě Vega! Už teď na jaře?
- Boëthius:** Vidíte tam ty dvě jasné hvězdy těsně nad jižním obzorem?
- Matěj:** Jasně, to jsou – co to jsou? Ty neznám...
- And.** Nezapomeň, že jsme o dost jižněji.
- Matěj:** No to jsme, ale...
- And.** A že Země je kulatá.
- Matěj:** Jasně, to vím už z gymplu, ale...
- And:** A na kouli se obzor posouvá. Kdyby byla Země plochá deska, tak by byly nad obzorem pořád stejné hvězdy, ať jsi kde jsi.
- Hédonik:** Brr, cože, vlhko? No jo, vždyť je tu dolík, voda sem stéká.
- Matěj:** Aha, jasně! Když vidím neznámá souhvězdí, tak hned vím, že země není plochá! A vlastně taky ty plachty bez lodi –
- Hédonik:** Konečně suché a tak akorát teplé místečko! Dobrou noc.
- Matěj:** Země je kulatá, dobrou noc!
- And.** A hned jsi chytřejší, dobrou!
- Boëthius:** Dobrou noc, přátelé, já už spánek nepotřebuji, budu držet hlídku.

Zhasne se, po rozsvícení jsou všichni připraveni pro další přesun.

4. Do Athén! (druhá cesta)

[nedostanou se do Akadémie kvůli geometrii; vztek vůči geometrické abstrakci – hledání první podstaty; oheň atd. – těžké a lehké; dojdou klobásy/koláčky]

Boëthius: τὸ νῦν, τὸ νῦν, τὸ νῦν – aeternitas!

.....

Boëthius: τὸ ὕστερον! Jsme – určitě – tady.

Jsou na místě, přímo před Platónovou Akadémií. Nikde nikdo. Co teď?

And. Na co čekáme? Jsme tady, abychom našli Aristotela v Platónově Akadémii, tak

jdeme do Akadémie, ne?

Hédonik: Jasně, jdeme.

Tak prostě jdou přímo do Akadémie, ovšem v ten moment jim jde vstříc sám Platón, který však nebude explicitně identifikován.

Boëthius: *(zarazí se, rozhlíží se po vstupní bráně)* Poslyš, dobrý muži, četl jsem, že na Platónově Akadémii je nápis ἀγεωμέτρητος_μηδεις_εἰσίτω.

Matěj: Jak prosím?

Platón: To je zajímavé, ale ne, nic takového tu nemáme.

Boëthius: Zvláštní, kde se to tedy vzalo...

Platón: Vy jste tu tedy poprvé?

Všichni: Ano.

Platón: Takže jste mne ještě nikdy – chci říct Platóna jste ještě na vlastní oči neviděli?

Všichni: Ne.

Platón: V tom případě vám myslím mohu říci, kde se ta myšlenka vzala. – Ale nesmíte to nikomu prozradit.

Víte, dobří mužové/ženy, ten náš Platón – opravdu jej neznáte? – ten rád lidi mate a mystifikuje. Četli jste třeba, jak popsal Sókratovu smrt? To jste se nasmáli, co? Přece víte, jak působí bolehlav?

Všichni: Nevíme.

Boëthius: Já mám zkušenost s jinými prostředky, jiný kraj, jiný mrav, jak se říká.

Platón: To je vlastně jedno, ženy a mužové, zkrátka možná ten náš Platón někomu jen tak řekl, že sem nesmí vstoupit nikdo nevzdělaný v geometrii, a ono se to pak ujalo. Jistě víte, jak vznikají fámy

Matěj: Aha, to si zapamatuju, jak to bylo – ἀγεωμέτρη- jak?

And. Podívejte, pane, náš Platón vlastně ani moc nezajímá, protože kolokvium z Platóna už máme. My se potřebujeme setkat s Aristotelem, tak kdybyste nám prosím ukázal cestu, kde jej najdeme. Děkujeme.

Boëthius: Příteli, tak se se staršími lidmi nejedná.

Platón: Ale to nevádí, dobrý muži, když nechcete Platóna, tak vás pustím za Aristotelem, ovšem je tu taková maličkost.

And. Ano? Tak to rychle vyříd'me.

- Platón:** My tu sice takový nápis nemáme, ovšem skutečně považujeme geometrii za základ vzdělání, protože koneckonců celý svět je složen z geometrických tvarů.
- Matěj:** Svět z geometrických tvarů? To opravdu nechápu.
- Platón:** Hmm, vskutku neznáte toho našeho Platóna, dokonce o tom napsal jednu knihu.
- And.** Pane, prosím vás, my trochu spěcháme na toho Aristotela, co je tedy s tou maličkostí?
- Platón:** Jistě. Sice tu ten nápis nemáme, ale od těch, kdo k nám chtějí vstoupit, skutečně vyžadujeme základní geometrické znalosti. Jen základní, ničeho se nebojte. Pěkně mi tady do písku nakreslete geometrický důkaz Pýthagorovy věty a hned můžete jít dovnitř.
- And. a Matěj:** Cože?
- And.** Geometrii nesnáším.
- Matěj:** To je opravdu zajímavý úkol, jak bych to jen... *(začne si kreslit do písku = na tabuli)*
- And.** Taký nevíš? Nemáme moc času.
- Hédonik:** Já si zatím sednu tam k tomu stromu a počkám, až to vyřešíte.
- Matěj:** Ne, tak to nejde.
- And.** Pane Boëthie, vy byste náhodou nevěděl?
- Boëthius:** Věděl, nevěděl, všechny překážky, které se vyskytnou na cestě ke kolokviu, musíte překonat sami. Tak je to ve –
- And.** – smlouvě, to jsem si mohl myslet.
- Platón:** Pokud tento úkol nedokážete vyřešit, je mi líto, ale u héraa Akadéma, nemohu vás pustit za tyto platany (?). Χαίρετε! *(odchází, vstup není povolen)*
- And.** Co to říkal?
- Boëthius:** Jen pozdrav - „bud’te zdraví!“
- And.** Pozdrav ať si strčí za klobouk a jestli žádný nemá, já mu nějaký půjčím! No to snad není pravda! Geometrie! Taková blbost. To je přece abstrakce, žádný geometrický bod, přímka, trojúhelník ani jiné takové blbosti neexistují! To jen geometři toho mají plnou hlavu!
- Boëthius:** Ale Platón v té knize píše, že všechno kolem nás i v nás je složeno právě z pravoúhlých trojúhelníků...

- And.** No to samozřejmě, stačí se jen podívat – ha, tady je kámen, jasně, to je jen trojúhelník! A tady platan (?) – to je spousta trojúhelníků! Támhle zase studna plná studených čeho? No jistě, trojúhelníků. Tady písek – to jsou přece malilinkaté trojúhelníčky – (*smázne Matějovi kresbu*)
- Matěj:** Neruš mi mé trojúhelníky!
- And.** A co to tam žvýká hédonik? To jsou přece krásně vyuzené, tučné a opepřené trojúhelníčky!
- Hédonik:** Já bych k tomu chtěl –
- And.** Takový nesmysl jsem ještě nikdy neslyšel, prý svět je složen z trojúhelníků...
- Boëthius:** Dobrá, ale co je tedy základem jsoucna podle tebe?
- And.** No co asi? To je přece jasné, že --- prostě to, co jasně vidím a co můžu nahmatat. Co zkrátka je všude kolem jako konkrétní jednotlivá věc a co na mne působí. Třeba – jasně, včera oheň, ten nás hřál a pálil – tak existuje. Nebo zase voda, ta je vlhká a studená a když si hédonik ustlal v louži, tak ho vlhko vyhnalo.
- Hédonik:** No to je velmi zábavné, ale já bych k tomu chtěl říct jednu důležitou věc –
- And.** A tady tento šutr – spadne mi na nohu (*omylem si jej opravdu pustí na palec*), auuú, k čertu, nebo písek, zkrátka země. Vzduch – když nebude vzduch, tak to sakra pořádně pocítím. Ale kdyby nějaký dobrý bůh vyhubil všechny geometry, umřu bez jejich trojúhelníků? Houby, neumřu, naopak se budu cítit skvěle.
- Matěj:** Ne, nemám to. Ale přece to nějak musí jít!
- Hédonik:** Já bych k tomu chtěl říct jednu důležitou věc – došly mi všechny konkrétní jednotlivé klobásy/koláčky.

Zhasne se, další přesun.

5. Na Lesbu (třetí cesta)

[tady už není Aristotelés pod kontrolou; ale hlad – nejprve je třeba obstarat jídlo; rozdělení – Boëthius odchází ze scény; studenti jdou pro ovoce; potkají Aristotela s Theofrastem, kteří pozorují rojící se včely, ale nepoznají je; rozhovor o včelách; přichází makedonský posel a odvede Aristotela; Boëthius prozradí identitu „včelaře“ → do Makedonie!]

- Boëthius:** Jsme na Lesbu a tady už Aristotelés bádá samostatně, tedy bude jednodušší se k němu dostat.
- Hédonik:** Říkal jsem, že došly klobásy!
- Boëthius:** Rozdělíme se a určitě jej najdeme někde na louce nebo v lese, kde pozoruje –

- Hédonik:** Klobásy! Mám hlad!
- Matěj:** Já bych si vlastně taky něco dal.
- And.** Fajn, je rozumné, abychom se napřed najedli. Pane Boëthie, je tu poblíž nějaká sámoška nebo – k čertu, jak tu vlastně seženeme jídlo?
- Boëthius:** Dobrá, rozdělíme se. Já zajdu někam na statek a poprosím o placky, vy běžte tudy na pole a do lesa a nasbírejte nějaké plody. Sejdeme se na tomto místě a vyrazíme za Aristotelem.
- And.** Jdeme, musíme si pohnout, ať máme dost času na Aristotela.
- Hédonik:** Rychle, hlaaaad!
- Matěj:** Na Lesbu – co tu asi Aristotelés dělá?
- And.** Co já vím, napřed najdeme jídlo, najíme se, pak najdeme Aristotela, zeptáme se ho –
- Hédonik:** Měl jsem si vzít víc klobás. Ale jak jsem mohl vědět, že to zatracené kolokvium bude trvat 4 dny?
- And.** – a až nám odpoví, tak to budeme vědět.
- Hédonik:** Co to tady je – to jsou olivy! Mňam! (*ochutná, oliva je příšerně hořká, protože je nezralá*) Fuuuuj, hořkééééé!
- Mezitím přišli Aristotelés s Theofrastem a pozorují rojící se včely. Toho si všimne Matěj a jde k nim.*
- Matěj:** Podívejte, rojí se včely. Dobrý den, promiňte, vždycky se na to musím dívat, včely jsou paráda.
- Aristotelés:** Opravdu? Tys to už viděl?
- Matěj:** Jéje, děda mi vždycky dá vědět. Říká, že prý vždy tak měsíc před slunovratem se včely rojí a že prý to tak je už tisíce let, snad odjakživa. Děda to četl v knihách.
- Aristotelés:** Tisíce let se to opakuje? V závislosti na pohybu slunce? Slyšíš to, Theofraste, jak jsem říkal, věčné přibližování a vzdalování slunce zapříčiňuje věčné opakování životního cyklu. Kosmos je věčný. Díky, mladý muži/dívko!
- Matěj:** Aha, vy myslíte věčný jako neměnný, ale to zase ---
- Hédonik:** (*jde pro Matěje a táhne jej pryč*) Heeej, hlaaad, jídlo, jdeme.
- Matěj:** Počkej přece, včely a věčnost světa, to jsou důležité otázky.
- And.** Jistě, ale stanovili jsme si plán, ne? (*k A. a Th.*) Nezlobte se, ale my jsme dnes ještě nejedli a musíme najít něco k jídlu.

Theofrast.: Běžte tudy rovně a pak doprava, tam najdete hrušky a jabka (budou v červnu už zralé?), jsou tam různé druhy v obou těchto rodech a –

Aristotelés: *(se smíchem)* Theofraste, tito mladí lidé mají prostě hlad, tvá klasifikace rostlinných druhů a rodů je teď nezajímá.

Theofrast.: Dobrá, dobrá, já jen, že pokud jsou mezi vámi hédonikové, tak si ty různé chutě užijí. Pak se vraťte a můžeme v tom povídání pokračovat.

Matěj: To je skvělý nápad, brzy jsme zpět.

Theofrast.: Sympatický chlapec, zajímavá povaha, což? Teoretický život?

Aristotelés: Snad, uvidíme, až se nají.

Oba se zasmějí. V tu chvíli přichází posel a předává Aristotelovi zapečetěný svitek. Aristotelés jej přečte a pak:

Aristotelés: Drahý Theofraste, musíme se rozloučit. Filip II. mne chce jako vychovatele pro malého Alexandra. Nemohu odmítnout.

Theofrast.: Přemýšlíš o praktickém životě?

Aristotelés: Vždyť víš, nejen teorií živ je člověk.

Theofrast.: Chápu, příteli, doprovodím tě a pomohu ti vypravit se na cestu.

Aristotelés: *(podívá se na roj včel)* Škoda, k tomu se musím ještě někdy vrátit, jsou úžasné.

Odcházejí. Krátce po nich se vracejí studenti s jablky a hruškami, ale nacházejí už jen včelí roj. Hédonik ochutnává různé plody, Matěj hledá ty dva muže.

And. Kdo to vlastně byl?

Matěj: Vlastně nevím, jeden se jmenoval Theo- tak nějak.

And. Každopádně jsou pryč, stejně už máme sraz s Boëthiem.

Jdou na místo rozchodu, kam zrovna přichází i Boëthius.

Boëthius: Přátelé, teď musíme rychle jednat – dozvěděl jsem se, že připlula makedonská loď, aby odvezla Aristotela na královský dvůr. Už prý vyrazil posel k Theofrastovi, u nějž Aristotelés pobývá –

Matěj: Theofrastos – to je to jméno!

Hédonik: *(během Boëthiova vyprávění se dostane k plackám)* Mno, mohly by být trochu slanejší, to radši zůstanu u těch jablek, ty červené jsou opravdu slad'oučké.

And. Cože? Tys mluvil s Theo- s tím, u koho pobývá Aristotelés?! Ale to potom ten druhý –

Boëthius: Takže jste je potkali a mluvili s nimi? Kde jsou?

Matěj: Už byli pryč... A předtím jsme odešli kvůli těm hruškám...

Hédonik: No co? Měli jste mi říct dopředu, vzal bych těch klobás víc.

Zhasne se, další přesun.

6. Do Makedonie! (a do vězení, čtvrtá cesta)

[jsou hned ve vězení; nejprve si stěžuje And. na nespravedlivé jednání; pak Hédonik na nechutnou stravu; pak začne Matěj teoretizovat: kapání vody – voda je těžká vs. hvězdy; nemůže se podívat na hvězdy; Boëthiovo upozornění na soběstačnost teóriá (PNH)]

Boëthius: *(ještě ve tmě)* τὸ ὕστερον!

Rozsvítí se, všichni čtyři jsou ve vězení.

Strážce: Protože jste chtěli rušit při výuce našeho prince a protože vypadáte tak divně a určitě jste špióni, jste zatčeni.

Boëthius: Už zase?

Strážce: Zítřka ráno proběhne za vaší nepřítomnosti nestranný soud a pak budete spravedlivě popraveni. To už za vaší přítomnosti.

And. Cože? To je naprosto barbarské! Víte vy vůbec, co je to spravedlnost?

Hédonik: A můžu si vybrat menu na poslední večeři před popravou?

Strážce: Tady máme své staré dobré zvyky. A vlastně to možná stihneme ještě dnes, popravy při zapadajícím slunci jsou oblíbené u lidu.

Hédonik: Tak poslední svačinu?

Strážce: Checheche.

And. Pane Boëthie, oni nás opravdu mohou tady v minulosti popravít?

Boëthius: Vás bohužel mohou, já už to mám jednou provždy za sebou.

And. Ale to přece není fér, nic jsme neudělali!

Boëthius: To znám.

And. Vždy jsem se snažil být k ostatním férový, aby – prostě aby se lidem spolu žilo lépe. A to přece vyžaduje, aby ostatní byli stejně féroví ke mně, ne? --- Jak se mám snažit být sám férový, když ostatní ke mně nejsou? Férovost přece vyžaduje stejný přístup z obou stran!

- Hédonik:** Nechci rušit, ale neměli by nám už přinést oběd? Mobil se mi sice už vybil, ale podle hladu bych řekl, že je právě poledne.
- Strážce:** Už se to nese panstvo, nechte si chutnat! Checheche!
- Hédonik:** Proboha, to už radši ty nezralé olivy! --- Pane Boëthius, vy jste už zkušený, je ta poprava nepříjemná?
- Boëthius:** Nešťastný mladý příteli, pokud je popravčí skutečným mistrem, je setnutí hlavy zcela bez nepříjemností, a po mučení je to dokonce příjemné. Ale kdoví, jaké jsou ty zdejší staré dobré zvyky...
- Hédonik:** Tak já se zeptám toho strážce. *(během příštích replik si jde lehnout na vězeňské lehátko)*
- Matěj:** Poslouchejte, kape tu voda.
- Boëthius:** Ano, to je ve vězení obvyklé.
- Matěj:** Kapka za kapkou a pořád přímo dolů na to samé místo. Už je tu v kameni důlek. Proč voda padá pořád dolů?
- And.** On se už zbláznil?
- Matěj:** Stejně jako ten kámen předevcírem, vzpomínáš?
- And.** Jo, sakra, ještě mne palec bolí. --- Prostě voda je těžší než vzduch, proto kapky padají dolů. Tečka, hotovo.
- Matěj:** Ale vidíš, kámen přece propadne i vodou, takže je ještě těžší než voda. A taky padá přímo dolů a až někam dopadne, zastaví se.
- Hédonik:** To lůžko je pěkně tvrdé. A přitom stačilo vzít o pár klobás víc...
- Matěj:** Všechno těžké se pohybuje dolů, ale vzpomínáte na plameny ohně? Ty zase šlehaly nahoru.
- And.** Člověče, snad nemáš horečku.
- Matěj:** Vlastně všechno se pohybuje dolů nebo nahoru podle své tíže. Hmm.
- Boëthius:** Opravdu všechno?
- Matěj:** No jo, hvězdy, Slunce, Měsíc – ty se pohybují jinak! --- Strážce, pusťte mne, musím se podívat na nebe!
- Strážce:** Takové poslední přání tu ještě nebylo, ale my je stejně neplníme, checheche. Spravedlivý soud už proběhl a budete po právu popraveni. Tak ať jste za chvíli připraveni a dobře naladěni, abychom si to všichni užili. Checheche.
- Všichni:**

- And.:** Pane Boëthie, opravdu nemůžeme hned teď skočit do jiného okamžiku?
- Boëthius:** Bohužel, zákony přírody nelze oklamat. Pokuste se co nejrozumněji využít zbývající čas.
- And.:** Děláte si legraci? Co rozumného asi tak můžeme dělat ve vězení?
- Matěj:** Napadla mne taková zajímavá věc...
- Boëthius:** Stále přemýšlíš o těch pohybech?
- Matěj:** Ano, ale potřeboval bych si něco ověřit, jenže ti barbaři mne nepustí.
- Boëthius:** A co přemýšlet o něčem, k čemu není potřeba pozorovat svět?
- Hédonik:** V té zimě se nedá spát, není tu někde přikrývka?
- Matěj:** Hmm. Ledaže by už někdo měl všechno to, o čem přemýšlí, nějak u sebe. Třeba přímo ve své hlavě. Pak by mohl přemýšlet jen o tom, co má ve své mysli, přemýšlet o svém myšlení a nikdy nepřestat...
- And.** To je ale blbost, žádný člověk takto žít nemůže! Musí myslet taky na svůj krk a na svou kůži, jinak brzy bude bez hlavy i bez toho všeho, o čem přemýšlí.
- Matěj:** Tak se starej, chytráku.
- And.** Teď je už pozdě.
- Strážce:** Vy tam, slyšíte? Máte štěstí, teď před zimním slunovratem je brzy tma, lid by si to neužil. Tak vás ukřižujeme až zítra ráno! Spěte sladce a ať se zdají krásné sny! Checheche.
- Boëthius:** Přátelé, poděkujte za záchranu slunci – zítra hned po svítání můžeme uniknout.
- Hédonik:** Já chci domů, do své měkké postýlky a –
- And.:** – ke svým klobásám.
- Boëthius:** Jistě, přátelé. Ostatně, váš výlet už skončil, smlouva byla – z mé strany – zcela naplněna.

Tma, po rozsvícení jsou opět před doktorovým kabinetem, kam právě přichází Bibliofil a čte si Metafyziku.

7. Kolokvium podruhé, poslední termín

[podmínky smlouvy; snaha o sabotáž kolokvia; shrnutí Aristotelovy filosofie; úspěch u kolokvia kromě bibliofila; nabídka smlouvy divákům]

Boëthius: τὸ ὕστερον!

Rozsvítí se.

Hédonik: My jsem doma, živí a zdraví, to je boží!

Bibliofil: Pššš, musím si to ještě jednou projít.

Boëthius: Přátelé, chci připomenout, že smlouva byla z mé strany plně dodržena (*předává smlouvu ke kontrole And.*) - a že nyní je třeba, abyste svou část naplnili vy.

And. A co to vlastně máme udělat? (*listuje smlouvou*)

Matěj: Já jsem na to asi pozapomněl.

Hédonik: Mně se to nechtělo číst.

Boëthius: Co je to za dobu, v níž studenty nebaví číst?

Bibliofil: Budete už zticha!

Boëthius: (*šeptá, čte ze smlouvy*) Conditio consolationis:

Hédonik: Co to?

Boëthius: Podmínka útěchy: Jestliže na základě znalostí získaných na cestě a při setkání s Aristotelem uspějeme u posledního termínu kolokvia, konaného toho a toho dne [může se aktualizovat podle skutečnosti], převezmeme od Anicia Manlia Severina Boëthia úkol nabízet filosofickou útěchu těm, kdo ji budou potřebovat.

And. A sakra...

Boëthius: (*pokračuje*) Tato povinnost skončí teprve realizovaným poskytnutím útěchy aspoň jedné osobě. Až poté budeme moci spočinout v hrobě (nebo v urně).

Matěj: Ani smrtí to nekončí? A jak dlouho to trvalo vám, pane?

Bibliofil: 1491 let. Proto jsem to nepodepsal. Já totiž čtu!

Matěj: Unikli jsme ukřižování a teď toto...

Hédonik: Takže kdyby nás ukřižovali, tak by to asi pár dnů bylo nepříjemné, ale pak by nás zakopali a byl by klid, ne?

And. Moment, ano, protože to bychom neuspěli u kolokvia, že?

Hédonik: Pro mne vlastně není nic těžkého neuspět u kolokvia.

Matěj: Počkej, ty myslíš...? Ale co kredity?

Hédonik: Buď si filosofii prodloužíme o jeden rok nebo o jeden a 1490 k tomu. Já v tom

mám celkem jasno.

Bibliofil: Pche, schválně se nechat vyhodit, to je podlé! Kdo čte, nemusí být podlý!

And. Ano, není to sice zrovna přátelské jednání [příp. najít něco jiného v EN], ale sázka je příliš vysoká.

Boëthius: Nuže, jak se zachováte?

And. Pane Boëthie, smlouvu neporušíme, takže se nedopustíme nespravedlivého jednání. Ale my jsme se vlastně s Aristotelem vědomě nesetkali a nic jsme se od něj nedozvěděli. Proto myslím, že nemůžeme u kolokvia uspět.

Bibliofil: Taky si to myslím, protože vy jste co? Nečetli.

Boëthius: To je vaše poslední slovo?

And. Omlouvám se, pane Boëthie, opravdu mne to mrzí, ale nemůžeme jinak.

Boëthius: Už se tím netrap, příteli, však mne to vůbec nemrzí. Přeju vám hodně štěstí. *(odejde tak, aby mohl za chvíli přijít stejně jako v bodu C ve 2. scéně)*

Přichází DOKTOR.

DOKTOR: Kolik vás tu je? Čtyři? Tak to doufám půjde rychle, rád bych šel co nejdříve na oběd. Vezmu vás všechny naráz, ať se to urychlí. --- Tak, co jste za ty čtyři dny udělali, abyste si zasloužili kolokvium?

Bibliofil: Já jsem si přečetl tu lambdu, pane doktore.

DOKTOR: No to je dost, to je dost. A vy?

Matěj: My jsme navštívili místa, kde Arist –

And. *(kopne jej nebo jinak zarazí)* My jsme byli na takovém čtyřdenním výletě, pane doktore.

DOKTOR: Cože, děláte si ze mne legraci?

Hédonik: To bychom si nedovolili, pane doktore, ale nás zkrátka ty knihy nebaví.

DOKTOR: Mám vás vyhodit hned? – Ne, ještě nemůžu, obědy jsou až za hodinu. No dobrá, tak si poslechneme, jak jste se měli na tom vašem „studijním“ výletu.

And. No, tak my jsme podepsali smlouvu s Bo–

Matěj: Ssst!

And.: – s jedním takovým –

DOKTOR: Ano?

Matěj: – průvodcem –

- And.** ano, průvodcem a pak kontrolovali, aby byla smlouva ve všech ohledech dodržena, protože tak je to fér.
- Matěj:** A pak nám bylo chladno, tak jsme se hřáli u ohně.
- DOKTOR:** Neříkejte!
- Hédonik:** Taky jsme dlouho vybírali vhodné místo ke spánku, protože ve vlhku se špatně spí.
- And.** Zkrátka chtěli jsme být v teple a v suchu, to bylo to nejdůležitější.
- Matěj:** Důležitější než nějaké trojúhelníky!
- DOKTOR:** Trojúhelníky?
- And.** To tam kdosi tvrdil, ale ty na nás přece vůbec nepůsobí, na rozdíl třeba od ohně, vody, vzduchu a tak.
- Matěj:** A kamene. Kámen je totiž těžký, proto padá dolů a může někomu spadnout na palec.
- And.** No, ještě mne bolí.
- Hédonik:** Já bych k tomu chtěl říct --
- Matěj:** I voda je celkem těžká, proto taky padá dolů. Spadne – a konec, stojí. Oheň, ten asi těžký není.
- Hédonik:** Já bych k tomu chtěl říct, že i klobásy jsou těžké, ale přesto jich příště vezmu víc.
- Matěj:** Ale pořád ty tvoje klobásy. Jen hvězdy, ty nepadají a vůbec se nezastavují. Jsou prostě jiné! Zvláštní!
- Hédonik:** A ten úžasný svěží mořský vzduch.
- And.** Ano, na moři jsme viděli vrchní plachty, loď už byla fuč. Ale to bylo v pořádku, bylo to podle smlouvy.
- Matěj:** A viděli jsme jiné hvězdy, protože –
- And.** – Země je kulatá. To nemusíš líčit tak polopaticky, pan doktor to jistě ví.
- Matěj:** Zato ty včely. Pane doktore, věřil byste, že včely se před tisíci let rojily před slunovratem úplně stejně jako dnes?
- Hédonik:** Hrušky a jabka byly ovšem tenkrát sladší než dnes.
- DOKTOR:** Hmm, to je pozoruhodné zjištění...
- Matěj:** Svět se zkrátka od Aristotelovy doby vůbec nezměnil!

And. (zase Matěje kopne nebo do něj strčí rukou) Tady Matěj chce jen říct, že to vypadá, jako by byl svět věčný – že tu jsou pořád stejné živočišné druhy a stejné děje.

Hédonik: No, ale nejhorší bylo, když nám došly klobásy.

Matěj: Jo, museli jsme totiž shánět jídlo a nemohli diskutovat s –

And. – jedním včelařem.

Matěj: Člověk musí být najezený, aby mohl přemýšlet.

And. Ani ve vězení ti to moc nešlo.

Matěj: Jo, jen nějaká nadlidská bytost by mohla stále myslet jen na své vlastní myšlení!

And. Ale to my samozřejmě nejsme, a protože jsme se museli živit a byli jsme ve vězení, tak jsme se nemohli připravit, pane doktore. Chápeme, že se nedá nic dělat a musíte nás vyhodit, tak jen do toho, jsme s tím smířeni.

Hédonik: Já nejvíc!

Matěj: Já taky.

Bibliofil: Pche. Ted' uvidíte! Pane doktore, tedy v 1. kap. lambdy se píše o podstatách, že jsou první mezi kategoriemi, odloučené a že jsou tři druhy podstat: a) vnímatelné pomíjející, třeba lidé nebo rostliny b) vnímatelné nepomíjející, jako třeba hvězdy, c) podstaty nehybné, třeba ideje. Ve 2. kap. se píše o druzích změny, ty jsou čtyři: a) z hlediska podstaty, b) z hlediska jakosti, c) kvantity a d) místa.

DOKTOR: Počkejte! Vy jste to pojal opravdu důkladně –

Bibliofil: Dobře, já to zkrátím, důležitá je také 9. kap., kde se o prvním nehybném hybateli píše, že jeho myšlení je nejdokonalejší, protože je myšlením vlastního myšlení. A v 7. kap., že je nejdokonalejší a blažený a že to je nejlepší stav, kterého člověk může dosáhnout jenom nakrátko, zatímco on –

DOKTOR: Říkám dost! A ven! Pane kolego, vy sice čtete, ale vůbec to nemáte zažité, vaše znalosti jsou jen takové akademické, knižní. Ale filosofie přece vysvětluje skutečnost.

Před čtyřmi dny bych nečekal, že vám dnes dám za příklad tyto tři vaše kolegy. Příjemně jste mne překvapili. Sice trochu zmatené a na přeskáčku, ale dokážete najít hlavní motivy Aristotelovy filosofie ve skutečnosti kolem sebe. Proto gratuluji, máte kolokvium. --- A já mohu jít na oběd.

Doktor odejde. Všichni ostatní zmateně vycházejí a postaví se do pozice C. V tu chvíli přichází Boëthius.

Boëthius: Dovolte mi, abych vám pogrataloval k zisku kolokvia a také k převzetí filosofického utěšování. Já se konečně dočkám zaslouženého věčného klidu. (a nějak elegantně zmizí)

Ti tři nabízejí smlouvu divákům, ale nikdo nechce. V tu chvíli se rozpláče Bibliofil, ti tři zamávají divákům, jako že je konec a odvádějí Bibliofila, aby se jim podepsal. Zhasne se a konec.

Nebo bude v programu nějaká Conditio, která diváky zaváže k přijetí filosofické útěchy. --- Jen jak pak představení ukončit?